

VAN DE REDACTIE

De vakanties zijn nu toch echt wel afgelopen. Iedereen is al weer hard aan het werk. Dit is ook te merken aan de vele bijeenkomsten die gepland zijn in de komende tijd. Praten over bossen. Maar dat is altijd beter dan dat er niet over bossen gepraat wordt. Tropische bossen wel te verstaan en daarom mengt de VTB zich duchtig in het debat. Dit zal gevoerd worden op een aantal workshops en seminars die de VTB (mede) organiseert in september en oktober.

De redactie van de VTB nieuwsbrief heeft het zich deze keer iets gemakkelijker gemaakt. De tekst van deze editie is namelijk vooral gebaseerd op de reeds bekende aankondigingen en verslagen die jullie waarschijnlijk ook via de vtb-listserver of website al hebben bereikt. We vonden het op dit moment toch van belang om jullie deze informatie nogmaals in deze vorm te verstrekken.

Laten we niet direct zeggen dat deze werkwijze door ons is toegepast door de dunne bezetting van de nieuwsbriefcommissie. Wat we jullie, VTB-leden, in ieder geval wel dringend willen verzoeken is een vrijwilliger om voor het volgende nummer als gastredacteur op te treden. Dit zou eventueel een themanummer kunnen worden n.a.v. de activiteiten op het gebied van Bossen en Conflicten, maar zou ook een ander thema kunnen zijn. Van de eenmalige gastredacteur wordt dan de coördinatie van de artikelen verwacht en een naam van een volgende kandidaat gastredacteur. Om zo in de loop van de tijd de verschillende segmenten van het ledenbestand aan het woord te laten. Belangrijk, zeker als er over bossen gepraat wordt.

SEMINAR "CLIMATE CHANGE"

Op 24 juni jl werd in de Reehorst in Ede met meer dan 130 deelnemers een seminar gehouden dat werd georganiseerd in de reeks "Sustainable forest management in the tropics. Are we on the right track?" De titel van het seminar, dat reeds uitgebreid werd aangekondigd in ons vorige nummer, had de titel: "Tropical Forests and Climate Change. Are we on the right track...beyond Copenhagen?". De VTB organiseerde dit seminar samen met de Prins

Bernhard Leerstoel van de Universiteit van Utrecht, de leerstoelen van Bos- en Natuurbeheer van Wageningen Universiteit, Tropenbos International en het Ministerie van LNV.

Het middagprogramma onder leiding van *prof. René Boot* (Tropenbos International) bestond uit een viertal inleidingen waarna een Forum met plenaire discussie plaats had.

Ten eerste gaf *Pieter Zuidema* (Universiteit Utrecht) aan dat meer dan 5% van de totale hoeveelheid broeikasgassen emissies veroorzaakt worden door de degradatie van bossen na selectieve velling. Bovendien kan de CO₂ emissie verminderd worden door het toepassen van methoden van 'Reduced Impact Logging' (RIL). Hij gaf verder aan dat de definities van 'bossen' aangescherpt moeten worden binnen het kader van REDD en REDD+ onderhandelingen.

Prof. Frans Bongers van Wageningen Universiteit vroeg aandacht voor het belang van de secundaire bossen, door hem onder de aandacht gebracht als 'new natural forests'. De ontwikkeling van deze dynamische bossen - ongeveer 35% van alle bossen in de wereld - moet bekeken worden binnen hun directe (meestal meer urbane) landschapsomgeving. Zij vertegenwoordigen een grote hoeveelheid koolstof en moeten binnen de landschapsmatrix beheerd worden ten behoeve van de lokale bevolking maar in samenhang met andere (oudere) bostypen.

Voor de bosaanplanten (plantation forests) brak *Dr Mulugeta Lemenih Elerohi* van de Hawassa University in Ethiopië een lans. Bosaanplanten dragen bij aan het tegengaan van klimaatverandering alleen al door het binden en vasthouden van de koolstof in de bomen. Maar ook verlaagt het de druk op bestaande bossen door de alternatieve productie van zaaghout, brandhout en andere bosproducten.

Op dit moment liggen er op 5% van het totale bosareaal in de wereld bosaanplanten die echter 35-40 % van al het industriële hout leveren. Dit zal nog verder toenemen. Verder is het interessant dat 48 miljoen hectaren bosaanplant (en dat is 26 % van alle bosaanplanten in de wereld) gebruikt worden voor niet-industriële doelen, vaak milieudoelen. Dit geeft vele voordelen, ook t.a.v. de biodiversiteit.

De laatste inleiding was van *Meine van Noordwijk* van het World Agroforestry Centre ICRAF. De nadruk lag hier natuurlijk meer op de relatie tussen agroforestry en het klimaat protocol en REDD. Ook hier kwam het probleem in de terminologie en definities van 'bossen' naar voren. M.n. door een veelheid aan verschillende ecologische vormen binnen het landschap. Maar ook de institutionele aspecten (mandaten) maken het moeilijker 'bomen in landbouw' of in het algemeen 'bomen buiten bossen' in de beschouwing mee te nemen. Ook brak *Meine van Noordwijk* een lans voor National Accounting systems, zowel voor veranderingen in koolstof reserves boven de grond als onder de grond in samenhang met de ontwikkelingen in het landgebruik.

In de Forum discussie daarna gaven *Bas Clabbers* (ministerie van LNV), *Ytha Kempkes* (IUCN-NL) en *prof. Jack Putz* (universiteiten van Florida en Utrecht) nog aanvullende informatie, hun meningen en deden suggesties.

Een beschrijving van die discussie met tevens de conclusies van het seminar zijn uitvoerig te vinden in het seminar rapport opgesteld door *Cathrien de Pater*, *Herman Savenije*, *Charlotte Benneker* en *Bernd Slesazeck*. Dit is te downloaden is via de webpage van het seminar op de VTB-website: http://www.tropischebossen.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=199&Itemid=1. Hier zijn tevens de presentaties van de inleiders te vinden en een annex met reflecties en suggesties van de deelnemers als feedback na het seminar.

Het belangrijkste is natuurlijk dat er conclusies zijn getrokken voor een agenda voor Bossen en Klimaat voor na Kopenhagen (december dit jaar), het doel van de middag.

VTB Nieuwsbriefcommissie op basis van het verslag

ZONNIGE VTB BARBECUE

Op 14 augustus was het dan zo ver: de eerste VTB barbecue! Het idee was al vaker geopperd om een activiteit te organiseren waarbij ook de VTB leden aanwezig kunnen zijn die meestal in het buitenland zitten. De zomertijd is daar uitermate geschikt voor.

Daarom kwamen op een mooie zomerse avond in de Renkumse bossen in het Natuurinformatiecentrum "De Beken" van Staatsbosbeheer zo'n 23 VTB leden bij elkaar voor een lekkere biologische of

vegetarische barbecue. Voor er gegeten mocht worden waren er twee inhoudelijke presentaties, in de buitenlucht zonder enige elektronische ondersteuning (en dat was een verademing). *Vincent van den Berk* vertelde over zijn werkzaamheden in Maleisië waar hij al enkele jaren aan een FLEGT proces werkt. Hij gaf een overzichtelijke beschrijving van de ontwikkelingen rondom het 'Action Plan for Forest Law Enforcement Governance and Trade'. De focus lag natuurlijk op de ontwikkelingen in Maleisië, maar ook het bredere kader rondom de Europese wetgeving voor legaal hout werd toegelicht samen met de ontwikkelingen rondom FLEGT in de omliggende Aziatische landen.

De tweede presentatie werd gegeven door *Marieke Wit* van Tropenbos International. Zij presenteerde een project over chainsaw-milling in Ghana dat zij coördineert. Dit project komt direct voort uit de vraag naar betere regelgeving rondom houtproductie, een proces dat mede door FLEGT wordt geïnitieerd. Binnen het chainsaw-milling project wordt er gekeken welke alternatieve regelgeving ook duurzaam houtproductie voor de lokale markt mogelijk maakt, waarbij de belangen van lokale mensen wordt meegenomen. Hiermee wordt duidelijk dat FLEGT - in eerste instantie een proces op internationaal beleidsniveau - wel degelijk een impact kan hebben op de verduurzaming van houtproductie in tropische landen, met oog voor lokale belangen.

Gezamenlijk gaven de twee presentaties een mooi overzicht van het FLEGT proces, van internationaal tot lokaal niveau. De groepsdiscussie die volgde op de presentaties ging na een tijdje over in de barbecue, waarbij er tijdens het eten nog uitgebreid werd gepraat over FLEGT en tropische bossen (en onderwerpen die met beide helemaal niets te maken hadden). De sfeer was erg goed, mede door het heerlijke weer en de mooie locatie die staatsbosbeheer ter beschikking had gesteld.

Gezien het enthousiasme komt er volgend jaar natuurlijk weer een VTB-barbecue. We zullen eerder de datum vastleggen waardoor mensen, vooral leden uit het buitenland, deze avond beter kunnen inplannen. Dit jaar waren namelijk de meeste mensen toch gewoon afkomstig uit de directe omgeving van Wageningen. Het maakte de bijeenkomst er niet minder gezellig en informatief door, met daarbij ook nog een extra tropisch tintje door het schitterende weer. Tot volgend jaar!

Wouter Leer en Bernd Slesazeck

CaspARTOON

VTB WORKSHOP: CONFLICTS AND FORESTS

Wat zijn de consequenties van gewapende conflictsituaties voor tropisch bos, en welk rol kan de bosexpert tijdens en na een conflict vervullen? Deze vragen staan centraal op de workshop "The Effects of Violent Conflicts on Forests", die op vrijdag 25 september 2009 van 13.30 - 16.30 uur wordt georganiseerd in het Gaia gebouw van de Wageningen Universiteit (Droevendaalsestreeg 3 in Wageningen).

De workshop zal plaatsvinden in aanloop naar het WEO seminar "Nature for Peace". De VTB zal tijdens dit seminar een bijdrage leveren die gebaseerd zal zijn op de uitkomsten van de workshop van 25 september. Tijdens deze workshop zullen voorbeelden gegeven worden van succesvolle integratie van bosbehoud tijdens interventies in conflictgebieden. Ook zal er gediscussieerd worden over de tekortkomingen in de praktijk en beleid die integratie van natuur- en bosbehoud in conflictmanagement bemoeilijken.

Deze workshop wordt georganiseerd in samenwerking met de leerstoelgroepen Rampenstudies en Bos- en Natuurbeleid van Wageningen Universiteit. Aan deelname zijn geen kosten verbonden
Meer informatie: www.tropischebossen.nl

SEMINAR WEO: NATURE FOR PEACE

Op 27 oktober 2009 van 9:30 - 18:00 uur zal in de Prinses Julianakazerne in Den Haag een Seminar georganiseerd worden onder de titel: "The role of conservation and natural resources management in conflict and peace building"

Dit seminar wordt georganiseerd door de Werkgroep Ecologie en Ontwikkeling (WEO), met ondersteuning van IUCN NL en WWF NL en zal gefaciliteerd worden door het Ministerie van Defensie in samenwerking met de Vereniging Tropische Bossen. Ook hier zijn aan deelname geen kosten verbonden. Meer informatie is te vinden op: www.iucn.nl

HOUTDAG VAN VVNH/CENTRUM HOUT

VVNH/Centrum Hout organiseert samen met Het Houtblad op 1 december de Nationale Houtdag 2009. Naast lezingen van (inter-)nationaal gerespecteerde "bouwmeesters", staat in het VVNH-deel van deze dag duurzaam geproduceerd hout, duurzaam bosbeheer, klimaatinvloed van bossen en het duurzaam inkoopbeleid centraal. Meer informatie en aanmelding voor deze dag kan via: www.houtblad.nl

Eric de Munck, Centrum Hout

HET RTR OP DE KORREL

Naar aanleiding van de Beleidsevaluatie: "Het Tropisch Regenwoud in het OS-beleid 1999-2005" wordt op 16 september 2009 van 13.30 -16.30 uur in Akantes, Amsterdam een bijeenkomst belegd onder de titel "Het Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud op de korrel".

Doelen van de bijeenkomst zijn het delen van bevindingen, ideeën en opvattingen over de uitkomsten van de evaluatie en de beleidsreactie en het entameren van een brede discussie hierover, en het identificeren van aanbevelingen voor toekomstig beleid en de gewenste vervolgstappen om dit beleid te realiseren

Voor verdere achtergrond over de bijeenkomst verwijzen we graag naar de website van de VTB of IUCN-NL.

Ter voorbereiding van de bijeenkomst wordt op de VTB-website een Forumdiscussie georganiseerd: www.tropischebossen.nl/evaluatie_rtr.html Iedereen wordt van harte uitgenodigd om actief aan deze discussie deel te nemen.

In verband met zaalgrootte, restricties van de brandweer en de aansluitende borrel is registratie vooraf nodig; dit kan via de weblink van het Bossenoverleg:

www.iucn.nl/platform/werkgroepen/bossenoverleg/aanmeldformulier_bossenoverleg_16_09_09

De bijeenkomst wordt gezamenlijk georganiseerd door de Werkgroep "Ecologie & Ontwikkeling", het Bossenoverleg en de Vereniging Tropische Bossen.

Gastredacteur worden voor de volgende VTB Nieuwsbrief?

Gaan we proberen om in september/oktober een superinteressant nummer te produceren dat zal verschijnen in november?

Neem contact op met één van de commissieleden (zie colofon hiernaast) of via de email vtbnieuwsbrief@tropischebossen.nl Natuurlijk ook

VTB BOSSENFONDS

Op de ALV begin dit jaar is besloten dat er € 1.000 uit de financiële reserves van de VTB gebruikt kunnen worden voor een nader te bepalen activiteit. Om een goede bestemming voor dit geld te vinden hebben we een forumdiscussie op de VTB-website georganiseerd waarop alle leden hun ideeën kenbaar

konden maken. Gebaseerd op de suggesties die daar gedaan zijn, heeft het bestuur besloten dit jaar de €1.000 toe te kennen aan een project of activiteit in de tropen. Het bestuur roept daarom haar leden op die op dit moment in het buitenland werkzaam zijn op een voorstel voor een activiteit in te dienen bij het bestuur om voor deze €1.000 euro in aanmerking te komen.

Het voorstel moet aan de volgende eisen voldoen:

1. De activiteit(en) moet ten goede komen aan het duurzame beheer en/of behoud van tropisch bos.
2. Het voorstel moet voor eind oktober 2009 worden ingediend.
3. Het voorstel moet worden ingediend door een VTB lid dat werkzaam is in de tropen.
4. Het voorstel mag maximaal één A4-tje omvatten.

Het bestuur zal aan de hand van de ingediende voorstellen een keuze maken.

Het VTB lid dat dit geld toegewezen krijgt moet de uitvoering van de activiteit(en) in naam van de VTB monitoren, daar verslag van doen en verantwoording van de uitgaven overleggen. Tenslotte wordt verwacht dat hij/zij een A4-tje schrijft over de bossensector in het land waar hij/zij werkzaam is, bij welke activiteiten hij/zij betrokken is en welke doelen worden nagestreefd.

Als bestuur hopen wij hiermee onze leden in het buitenland meer te betrekken bij de VTB, iets nuttigs te doen met onze reserves en de leden in Nederland te informeren over de activiteiten van VTB leden in het buitenland.

Veel succes met jullie voorstellen!

Bestuur VTB

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen

Email: vereniging@tropischebossen.nl

Website: www.tropischebossen.nl

Redactie VTB-Nieuws: Paul Hillegers, Henk Lette, Caspar Verwer, Paul Zambon.

Layout: André Koppe & Henneleen Koppe-de Boo

Deadline voor het inleveren van artikelen voor de volgende nieuwsbrief is 30 oktober 2009.

Email redactie: vtbnieuwsbrief@tropischebossen.nl

Drukker: Drukkerij Junior, Nijmegen.